

III. ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE O SÚČASNOM STAVE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA DOTKNUTÉHO ÚZEMIA

1 CHARAKTERISTIKA PRÍRODNÉHO PROSTREDIA

1.1 GEOMORFOLOGICKÉ POMERY

Podľa geomorfologického členenia (Mazúr, Lukniš, Atlas SSR 1980) záujmové územie patrí do subprovincie vnútorných Západných Karpát, Fatransko-tatranskej oblasti, celku Žilinská kotlina, oddielu Žilinská pahorkatina. Územie z morfológického hľadiska spadá do fluválnej zvlnenej roviny so sklonitosťou 0-2 ‰. Širšie územie je typické hladko modelovanými svahmi, ktoré dosahujú sklonitosť reliéfu 5-7 ‰. Nadmorská výška terénu dosahuje cca 350 m n.m.

1.2 HORNINOVÉ PROSTREDIE

1.2.1 Geologická stavba

Záujmové územie sa nachádza na južnom okraji Žilinskej kotliny, na pleistocénnom terasovom stupni rieky Rajčianky. Na geologickej stavbe sa podieľajú podložné horniny centrálno-karpatského paleogénu a pokryvné kvartérne sedimenty.

Kvartér

Kvartér reprezentujú fluválne sedimenty strednej terasy Rajčianky. Terasové sedimenty sú tvorené štrkovými akumuláciami, ktoré sú prekryté jemnopiesčitými a ílovitými hlinami. Tieto miestami nadobúdajú charakter spraší. Vrtmi realizovanými priamo v hodnotenom území, v súvislosti s prieskumom diaľničného privádzača (A. Matejček, 1998) bola dokumentovaná mocnosť pokryvných hĺn cca 4,0 m.

Celková mocnosť kvartéru sa odhaduje na 13-15 m (vrtom hĺbky 12 m nebolo pred-kvartérne podložie zastihnuté).

Paleogén

Podložný centrálno-karpatský paleogén je zastúpený flyšovou formáciou - ílovcovo-pieskovcovým súvrstvom s prevahou pelitickej zložky.

1.2.2 Inžinierskogeologická charakteristika

V zmysle inžinierskogeologickej rajonizácie Západných Karpát (M. Matula, 1986) patrí záujmové územie do regiónu karpatského flyša, oblasti vnútrohorských kotlín - 53 Žilinská kotlina.

Terasové pokryvné útvary tvoria súvislý pokryv terasových štrkov; majú charakter polygenetických a štrkovitých ílov. Polygenetické íly vytvárajú najvrchnejší pokryv a podľa laboratórnych rozborov zodpovedajú nízko až vysokoplastickým ílom, podľa STN 73 1001 typu CL-CI-CH, triedy F6-F8. S hĺbkou polygenetické íly prechádzajú nepravidelne do štrkovitého ílu typu CG (F2).

V podložných terasových štrkoch prevláda štrk ílovitý G5 (GC) a štrk hlinitý G4 (GM), s lokálnym výskytom piesčitých polôh (typ SM-SC, triedy S4-S5).

Radónové riziko

Z hľadiska radónového rizika posudzované územie patrí do oblasti nízkeho stupňa. Priaznivým momentom v tomto smere je pomerne nízka priepustnosť pokryvných kvartérnych ílovitých hĺn a ich relatívne veľká mocnosť.

1.2.3 Geodynamické javy

V posudzovanom území nie je dokumentovaný výskyt geodynamických javov.

Seizmicita územia

Podľa STN 73 0036 (Seizmické zaťaženie stavebných konštrukcií) sa posudzované územie nachádza v zdrojovej oblasti seizmického rizika č. 2, ktorej sa priraduje základné seizmické zrýchlenie $a_r = 1,0 \text{ m/s}^2$. Geologické podložie tvorené paleogénnym súvrstvom sa zaraďuje podľa citovanej normy do kategórie B.

1.2.4 Ložiská nerastných surovín

Východne od posudzovaného areálu sa nachádza opustené ložisko tehliarskych hĺn, so zbytkovými zásobami suroviny. V ložiskovom území v súčasnosti prebieha individuálna bytová výstavba; v budúcnosti nie je predpoklad opätovného využitia ložiska.

Podľa STN 73 0036 (Seizmické zaťaženie stavebných konštrukcií) patrí posudzované územie do oblasti 5-6. stupňa stupnice makroseismickej intenzity MSK-64.

1.3 KLIMATICKÉ POMERY

Z hľadiska makroklimatickej klasifikácie patrí širšie posudzované územie do oblasti mierne teplej (počet letných dní do 50), podoblasti vlhkej ($I_z = 60-120$) až veľmi vlhkej ($I_z = 120$ -viac), okrsku - mierne teplý, vlhký-veľmi vlhký, s chladnou alebo studenou zimou, údolný).

Klimatické pomery majú zásadný vplyv na rozptyl znečisťujúcich látok v ovzduší a na spád emisií. Z tohto pohľadu možno považovať za najdôležitejšie tieto ukazovatele.

Teplotné pomery

Severná časť Žilinskej kotliny patrí do mierne teplej klimatickej oblasti. Priemerné ročné teploty vzduchu sa tu pohybujú v rozsahu 6,7-8,1°C. Trend rastu priemerných ročných teplôt vzduchu sa prejavil v posledných desaťročiach a najmä v posledných 10 rokoch. Najvýraznejší rast teploty vzduchu bol v januári až marci, v máji a v júni až auguste. V januári priemerná mesačná teplota vzduchu sa v predmetnom území pohybuje v rozsahu -3,5 až -4,0 °C. Za posledné desaťročie boli tieto hodnoty o 1,3 až 1,6 °C väčšie. Extrémne teplo bolo v januári 1994, kedy priemerné mesačné teploty vzduchu boli až o 5 °C väčšie ako normál. Absolútne maximálne teploty vzduchu v predmetnom území vystúpili na 36 až 37,9 °C. V mimoriadne teplých rokoch 1994 a 2000 boli v tomto území v 4 až 5 mesiacoch zaznamenané najvyššie absolútne maximá teploty vzduchu. V zimnom polroku sa v tejto oblasti vyskytuje v priemere 35-40 ľadových dní, v ktorých maximálna teplota vzduchu klesá pod 0 °C a 125-138 mrazových dní, v ktorých minimálna teplota vzduchu klesá pod 0 °C. Počas tuhých zím sa zaznamenáva až 67-72 ľadových a 155-170 mrazových dní. Počas týchto dní absolútne minimálne teploty vzduchu klesajú v predmetnom území na -29,5 až -34,0 °C.

Tab.1 Priemerné teploty vzduchu v °C (1971-2000)

Stanica	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rok
Žilina	-2,4	-0,7	3,2	7,9	13,3	15,9	17,4	16,9	12,8	8,2	2,8	-0,9	7,9

Zrážkové pomery

Priemerné ročné úhrny zrážok dosahujú v Žilinskej kotline 750-800 mm. Najvyššie priemerné mesačné úhrny zrážok sa vyskytujú v júni a v júli. V Žilinskej j kotline tieto priemerné mesačné úhrny dosahujú 95-105 mm. Tieto zrážky za letné mesiace majú v posledných dvoch desaťročiach poklesový trend. Najvyššie mesačné úhrny zrážok sa v okolí Žiliny vyskytli v júli 1997, viac ako 250 mm. V predmetnom území sa za rok v priemere vyskytuje 120-140 zrážkových dní s úhrnom vlhahy 1 mm a viac.

Tab.2 Priemerné úhrny zrážok v mm (1981-2000)

Stanica	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rok
Žilina	43	33	43	50	81	98	93	83	73	50	53	53	753

Snehová pokrývka sa v údolnom území Žilina vytvára v priemere od polovice novembra a udržiava sa v priemere do konca marca. Trvanie snehovej pokrývky je občas prerušované a tak k jej trvalému výskytu dochádza v oblasti Žiliny v priemere v 65-75 dňoch. Trvanie snehovej pokrývky je v posledných rokoch kratšie a jej priemerné výšky nižšie. Priemerné výšky snehovej pokrývky pri februárovom vrcholení zimy dosahujú od južných k severným oblastiam 15-30 cm a maximálne výšky snehovej pokrývky od 65 až do 90 cm. Začiatkom a koncom zimy je zabezpečenosť výskytu snehovej pokrývky nízka a pohybuje sa od 2 do 25 %, v januári a februári je pomerne vysoká v rozmedzí 75-92 %. V uvedených januárových a februárových teplých obdobiach zabezpečenosť výskytu snehovej pokrývky bola obdobne nízka ako začiatkom a koncom zimy.

Tab.3 Priemerný počet dní so snehovou pokrývkou v období rokov 1971-2000

Stanica	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rok
Žilina	20,3	17,4	6,3	0,7						0,1	5,3	13,8	63,9

Veterné pomery

Dolinné oblasti usmerňujú prúdenie vzduchu v smere ich orientácie. Prevládajúce prúdenie vzduchu v údolných lokalitách Žilinskej kotliny je zo severného až severozápadného a južného až juhozápadného smeru.

Tab.4 Početnosť jednotlivých smerov vetra a bezvetria v percentách (obdobie r. 1971-2000)

Stanica/smer	S	SV	V	JV	J	JZ	Z	SZ	Bezvetrie
Žilina	12,7	4,8	3,5	5,6	13,0	10,6	7,2	10,4	32,2

Tab.5 Priemerná rýchlosť vetra v m/s za rok (obdobie rokov 1971-2000)

Stanica	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rok
Žilina	1,3	1,5	1,6	1,8	1,5	1,5	1,4	1,2	1,2	1,0	1,4	1,4	1,4

1.4 VODA

1.4.1 Povrchové vody

Záujmové územie patrí do povodia stredného toku Váhu. Nachádza sa na rozvodnici dvoch vodných tokov, ktoré sú ľavostrannými prítokmi Váhu:

- západná časť územia patrí do čiastkového povodia Rajčianky;
- východná časť územia spadá do čiastkového povodia potoka Všivák.

Rieka Rajčianka preteká cca 900 m západne a od lokality, bez možnosti vzájomného ovplyvňovania.

Potok Všivák preteká južno-severným smerom v dotyku s východným okrajom plánovaného objektu. Príľahlý úsek predstavuje hornú časť toku, s priemerným prietokom niekoľko l/s.

1.4.2 Podzemné vody

Podzemné vody pleistocénnej terasy sú v záujmovom území viazané na vrstvu štrkov. Vzhľadom na morfológickú pozíciu územia je hladina podzemnej vody zaklesnutá; možno ju očakávať na báze kolektora - na rozhraní štrkov a paleogénu (13-15 m). Súvrstvie paleogénu v dôsledku veľmi nízkej priepustnosti vytvára hydrogeologický izolátor.

V širšom okolí posudzovaného areálu sa nenachádzajú využívané zdroje podzemných vôd.

1.4.3 Minerálne a termálne vody

V okolí posudzovanej lokality sa zdroje minerálnych vôd nenachádzajú.

1.5 PÔDA

V súlade s geomorfologickými podmienkami sa v záujmovom území vyskytujú pôdne typy fluvizem a kambizem.

V riešenom území zámeru dochádza k záberu hnejdej pôdy oglejenej, stredne ťažkej a ťažkej pôdy bez skeletu zaradenej do 7 bonitnej triedy. Z hľadiska produkčnosti patrí medzi pôdy s nízkym produkčným potenciálom. Na tomto mieste je potrebné konštatovať skutočnosť, že v riešenom území je pôdny kryt na veľkých plochách odstránený v dôsledku intenzívnej zástavby služieb, bývania a preto sa zachovali iba plošne malé segmenty pôd.

1.6 BIOTA

1.6.1 Flóra a vegetácia

Na základe fytogeografického členenia Slovenska (Atlas SSR, 1980) územie Žilinskej kotliny patrí do:

- ⇒ oblasti Západokarpatskej flóry (*Carpaticum occidentale*)
 - ⇒ obvodu flóry vysokých (centrálnych) Karpát (*Eucarpaticum*)

⇒ okresu Fatra

⇒ podokresu Malá Fatra (Lúčanská Fatra)

Súčasný stav vegetácie oproti potenciálnej vegetácii dotknutého územia je výrazne pozmenený. Pôvodná vegetácia bola z rôznych dôvodov odstránená napr. výstavbou budov a komunikácií a nahradená sekundárnymi spoločenstvami – mestská zeleň, resp. ruderálnymi a antropogénne degradovanými rastlinnými spoločenstvami.

Pôvodné rastlinné spoločenstvá sa zachovali len ostrovčekovite a v refúgiách v neďalekom mestskom lesoparku a v súčasnosti plnia významné krajinnno-ekologické a stabilizačné funkcie v krajine, je nevyhnutné ich zachovanie z hľadiska ekologickej stability územia.

Riešené územie je charakteristické antropogénne degradovanými rastlinnými spoločenstvami s prevahou poľnohospodárskych monokultúrnych, plevelných a ruderálnych spoločenstiev. V území sa zachovalo niekoľko hodnotnejších i keď antropogénne silne ovplyvnených prvkov - lesopark Chrasť, vŕbovo-topoľové brehové porasty Všiváka.

1.6.2 Fauna

Na základe členenia Slovenska (Atlas SSR, 1980) na živočíšne regióny záujmové územie spadá regiónu:

⇒ provincia Karpaty

⇒ oblasť Západné Karpaty

⇒ obvod vnútorný

⇒ západný okrskok.

Prítomnosť sídliska Solinky, IBV mestskej časti Bytčica, areál bývalého ložiska tehelne, obchodné objekty a v súčasnosti prebiehajúca výstavba IBV Solinky - juh, ktoré obklopuje inten-zívne obhospodarovaná poľnohospodárska pôda silne ovplyvňujú prítomnosť živočíš-ných spoločenstiev, štruktúru, diverzitu a kvalitu fauny. Pre riešené územie je typická prítomnosť silne antropogenne modelovaných a druhovo chudobných biotopov (sídla, poľnohospodárske monokultúry), v ktorých ostrovkovite ostali zachované torzá pôvodných faunisticky významných biotopov a prvkov (pramenná oblasť Všiváka, lesopark Chrasť). V území je prevaha synantropných druhov, viazaných na antropo-génne vytvorené, modelované a rôznou intenzitou pozmenené pôvodné biotopy. Mimo tieto chudobné synantropné spoločenstvá sa v území vyskytujú zbytky pôvodnej druhovo významnej fauny (obojživelníky - rosníčka zelená, ropucha bradavičnatá, vtáci - jarabica poľná, bažant obyčajný, pomerne široké spektrum spevavcov, zástupcovia cicavcov - králik poľný, kuna skalná, duloonica obyčajná, srnec lesný). Podobne prítomnosť niektorých druhov bezstavovcov (motýle - bielopásovec topoľový, vidlochvosť ovocný, modráčiky, zástupcovia vážok, rovakokridlovcov, chrobákov) indikuje v nedávnej minulosti výskyt pomerne kvalitných a štruktúrne rôznorodých biotopov. Ako pozostatok v minulosti v území významných vodných a mokraďových biotopov sa zachovala iba pramenná oblasť potoka Všivák so zbytkom brehových porastov, miestami silne narušenými. Okolitá prevažne otvorená krajina je tvorená prevažne poľnohospodársky intenzívne využívanou pôdou, miestami dotvorenou remízkami a inou nelesnou drevinnou vegetáciou. Tieto biotopy v súčasnosti modelujú živočíšne spoločenstvá, ktoré sa vyznačujú pomerne chudobnou druhovou rozmanitosťou a početnosťou. Na prítomné sídla sú viazané synantropné druhy.

1.6.3 Prvky územného systému ekologickej stability

V širšom riešenom území sa nachádzajú nasledovné prvky kostry ÚSES:

Lokálne biocentrá (LBc):	lesopark Chrást
Regionálne biokoridory (RBk):	rieka Rajčianka - hydrický biokoridor
Lokálne biokoridory (LBk):	potok Všivák - hydrický biokoridor
Genofondová lokalita (MÚSES):	časť lesoparku Chrást

Ekologicky významné segmenty krajiny (RÚSES)

Významné líniové segmenty: potok Všivák (brehové porasty)

V zmysle RÚSES okresu Žilina i MÚSES mesta Žilina je v území, v ktorom sa plánovaná investícia nachádza, nízky stupeň ekologickej stability územia so značne pozmeneným pôvodným charakterom krajiny.

1.7 CHRÁNENÉ ÚZEMIA

1.7.1 Územná ochrana prírody

Do riešeného územia chránené územia, resp. ochranné pásma nezasahujú. V zmysle zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny tu platí I. stupeň ochrany.

1.7.2 Druhovú ochrana prírody

V záujmovom území nie je dokumentovaný výskyt chránených druhov rastlín ani živočíchov.

Priamo v riešenom území sa nevyskytujú biotopy flóry a fauny významné z hľadiska zachovania biotickej, habitatovej, krajinej diverzity a heterogenity, teda takých, v ktorých sa vyskytujú chránené, vzácne a ohrozené taxóny, biotopy ohrozených a vzácných druhov nižších rastlín, stanovišťa vzácných a ohrozených rastlinných spoločenstiev, lokality s výskytom druhov a spoločenstiev na hranici alebo mimo územia svojho súvislejšieho areálu a lokality s výskytom ekologicky alebo inak (vývojovo, taxonomicky) významných druhov a spoločenstiev organizmov.

1.7.3 Chránené stromy

V posudzovanom území sa **nenachádza** žiadny chránený strom.

1.7.4 Chránené vodohospodárske oblasti

Do riešeného územia nezasahuje žiadne vodohospodársky chránené územie v zmysle nariadenia vlády SSR č. 13/1987 Zb. v znení zákona č. 364/2004 Z.z.

2 KRAJINA

Areál polyfunkčného objektu je lokalizovaný na okraji sídliska Solinky, v tesnej blízkosti lokality výstavby IBV Solinky – juh a veľkoobchodu METRO. Samotný areál

je situovaný v priestore nevyužívaného pozemku a skladového objektu. Riešené územie charakterizuje pomerne rozsiahla sídelná štruktúra (sídliisko Solinky, mestská časť Žiliny – Bytčica, areál výstavby IBV Solinky – juh), štruktúry veľkoplošnej poľnohospodárskej pôdy a zbytky pôvodných krajínovorných štruktúr (pramenná oblasť potoka Všivák s úsekmi so zachovanými brehovými porastami, nelesná drevinná vegetácia, lesný komplex Chrást). Uvedené územie je charakterizované kumuláciou rôznych antropogénnych aktivít s polyfunkčným využitím. Nosnými funkciami v území sú osídlenie, doprava a poľnohospodárska výroba.

Z hľadiska súčasnej krajinnej štruktúry ide o človekom silne pozmenenú krajinu s vysokým podielom urbanizovanej mestsko-priemyselnej a poľnohospodárskej krajiny.

Zo širšieho pohľadu je viditeľná panoráma Malej Fatry a Súľovských skál, vo výhľade je silueta Lietavského hradu.

3 OBYVATEĽSTVO, JEHO AKTIVITY, INFRAŠTRUKTÚRA A KULTÚRNOHISTORICKÉ HODNOTY ÚZEMIA

3.1 OBYVATEĽSTVO

Posudzovaná lokalita je situovaná na území mesta Žilina v jeho južnej časti. Severne od posudzovanej lokality sa nachádza sídliisko Solinky, ďalšie obytné plochy sú v rámci novobudovanej štvrte Žilina-Juh, východne od posudzovanej stavby. Na základe odhadu je možné usudzovať, že širšom okolí dotknutej lokality žije v súčasnosti cca 17 000 obyvateľov. Z toho na sídlisku Solinky cca 16 500 a v priľahlej časti Bytčice - časť Pažite cca 500 obyvateľov. V plánovanej IBV je predpoklad 1 080 obyvateľov.

Tab.6 Vývoj počtu obyvateľov v dotknutých sídlach a meste Žilina

Obec	1970	1980	1991	1998	2000	2002	2003
Žilina	54 397	70 025	83 911	86 953	86 679	85 347	85 278

Zdroj: Sčítanie ľudu, domov a bytov v okrese Žilina. OO ŠÚ SR v Žilne, r. 1992, 2001. Bilancia pohybu obyvateľstva v SR podľa obcí. ŠÚ SR Bratislava, 1996, 1998, 1999, 2000. www.statistics.sk.

Na celkový populačný vývoj mesta, jeho rozsah a štruktúru obyvateľstva v uplynulom období výraznou mierou pôsobila migrácia obyvateľstva, ktoré sa vyznačovala dosídľovaním obyvateľstva do mesta z vidieckych sídiel. V rokoch 1970-1991 vzrástol počet obyvateľov o 15 628, čo úzko súviselo predovšetkým s územno-správnymi zmenami a do istej miery aj s rozvojom bytovej výstavby a pracovných aktivít výrobného i nevýrobného charakteru. Od tohoto obdobia až do r. 1998 bol síce ešte zaznamenaný nárast počtu obyvateľov, ale už nie taký významný ako v predošlom období. Od r. 1999 nastala zmena vo vývoji počtu obyvateľov. Z porovnania vývoja obyvateľstva v nasledujúcej tabuľke vidieť, že vo vývoji obyvateľstva nastal mierny pokles.

Tab.7 Štruktúra obyvateľstva podľa charakteristických vekových skupín v SÚ Žilina

Rok	Počet obyvateľov spolu	0-14 ročný		15-59 (54 ženy)		60+ (55+ ženy)		Index vitality
		A	%	A	%	A	%	
1991	83911	22217	26,47	49268	58,71	12426	14,8	178,8

1998	86953	17523	20,15	55511	63,84	13919	16,01	125,8
1999	86818	16735	19,28	55988	64,494	14095	16,24	118,7
2000	86679	15938	18,39	56404	65,07	14337	16,54	111,2
2003	85 278	13 173	15,45	56 565	66,33	15 540	18,22	84,8

A = absolútny počet

Zdroj: Bilancia pohybu obyvateľstva v SR, ŠÚ SR, r. 1991, 1998, 1999, 2000. www.statistics.sk

Zo štruktúry obyvateľstva podľa základných vekových skupín je vidieť, že v dotknutom sídle pokračuje proces poklesu detskej zložky ako dôsledok znižujúcej sa pôrodnosti. Podiel obyvateľstva v predproduktívnom veku v roku 2003 dosiahol v Žiline 15,45 % z celkového počtu obyvateľov, čo predstavuje v porovnaní napr. s rokom 1991 (26,47 %) zníženie počtu mladých ľudí o 9 044.. Nárast počtu obyvateľov sa sústreďuje do produktívnej a poproduktívnej skupiny.. Vplyvom úbytku detskej zložky populácie a rastom početnosti osôb v produktívnom veku sa ďalej zvyšuje priemerný vek žijúcich obyvateľov a index starnutia. Starnutie populácie je teda zjavné a najväčší vplyv naň má najmä postupné znižovanie prirodzeného prírastku. V porovnaní súčasného stavu (r. 2003 vid'. tabuľka) s predchádzajúcimi rokmi (napr. r. 1991, kedy bol index vitality v Žiline 178,8 predstavuje situácia v sídle zhoršenie stavu, čo v porovnaní už aj s rokom 2000 znamená prechod od populácie stagnujúcej k regresívnej.

Prehľad o jestvujúcom bytovom fonde sídla, ktorý predstavujú bytové a rodinné domy podáva nasledujúca tabuľka.

Tab.8 Základné údaje o domovom a bytovom fonde SU Žilina

Domy spolu	Trvale obývané domy		Neobývané domy spolu	Byty spolu	Trvale obývané byty		Neobývané byty spolu
	Spolu	Z toho rodinné			spolu	Z toho v RD	
8 398	7 341	5 737	1 010	30 452	28 529	6 071	1 856

Zdroj: Zmeny a doplnky UP VUC Žilinský kraj, r. 2004.(údaje podľa *Sčítanie obyvateľstva domov a bytov v r. 2001*).

Ekonomická aktivita a zamestnanosť

Z regionálneho hľadiska najviac pracovných miest v okrese Žilina je v meste Žilina. Celkový počet ekonomicky aktívnych obyvateľov sídla roku 2001 dosiahol hodnotu 45 319, čo predstavovalo 53,1 % z trvale bývajúceho obyvateľstva.

Tab.9 Ekonomická aktivita obyvateľov riešeného územia (2001)

Územie	Spolu EAO	Muži	Ženy	Podiel EAO z trvale bývajúceho obyv. v %
Žilina	45 319	22 947	22 373	53,1

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2001. ŠÚ SR Bratislava, 2002

Obyvatelia sú zamestnaní predovšetkým v priemysle, stavebníctve, doprave a službách.

3.2 SÍDLA

Mesto Žilina, z hľadiska sídelnej štruktúry Slovenskej republiky, je definované ako centrum nadregionálneho až celoštátneho významu a v niektorých špecifických funkciách až významu medzinárodného.

Žilina je centrom regiónu a sídlom obvodných a krajských úradov. Toto centrum pôsobí polarizačne aj aglomerizačne na okolité obce a vytvára sústavu vzájomne prepojených sídelných uzlov pozdĺž údolí riek Váhu a Kysuce. Zástavba celej aglomerácie je značne rozmanitá. Nachádzajú sa tu objekty hromadnej bytovej zástavby i rodinných domov. Ich poloha na križovatke dopravných koridorov, ako aj ich dobrá demografická skladba a dobrý bytový fond sú reálnym východiskom ich ďalšieho aktívneho vývoja v slovenskom sídelnom systéme.

3.3 PRIEMYSEL A SLUŽBY

Hospodárskym centrom celého územia je Žilina, kde sú sústredené podniky chemického priemyslu (Barlo, Aquachémia), papierenského (TENTO), odevného (Makyta, Modex), strojárskoho (ZVL, Elektrovod), drevárskeho (Drevonábytok, Vital, LOMI), potravinárskeho (Mraziarne, Peza), energetického (Tepláreň) a množstvo malých a stredných podnikov rôznych odvetví. Hospodárska základňa Žiliny je silno diverzifikovaná, dominanciu nemá žiadne odvetvie, ani žiadny podnik. Vo väčšine prípadov sa jedná o podniky s maximálne 300 – 1000 zamestnancov. Od konca roku 2006 spustil výrobu automobilový závod KIA MOTORS v Tepličke n/Váhom, na ktorý je napojená sieť subdodávateľov so strojárskym a elektrotechnickým zameraním umiestnených aj v meste Žilina (napr. SUNG WOO HITECH, Johnson Controls a iné). Riešené územie je v dotyku so „Západným priemyselným pásmom“, konkrétne s priemyselným okrskom Západ a Juhozápad. Jedná sa o výrobný obvod ľahkého priemyslu po pravej strane Rajčianky až po Bytčicu – silne polyfunkčný, s vysokým stupňom diverzifikácie.

Dominantné postavenie si udržiava kovospracujúci a strojársky priemysel, reprezentovaný ZVL, a.s., ZVL odbyt, a.s. Ďalej je zastúpený elektro-technický priemysel (Elektrovod, a.s., Elektrostav, a.s.), priemysel stavebných hmôt (Slovpanel, a.s., Tehelňa, a.s.). Vo výrobnom obvode je tiež umiestnených niekoľko stavebných firiem (Stavomontáže, a.s., Stredostav, a.s., Cestné stavby, s r.o.) a ďalšie podniky a firmy rôznych odvetví, ako aj zariadenia skladového hospodárstva (napr. Ferona, a.s., IGHP, a.s., Poľnonákup Považan atď.).

Samotná lokalita susedí s objektmi obchodných spoločností, konkrétne s veľkoobchodom METRO a predajňami automobilov Seat a Peugeot.

3.4 POĽNOHOSPODÁRSTVO

Skúmané územie má typicky mestský charakter s dominanciou priemyslu, služieb a obchodu. Podmienky pre poľnohospodársku výrobu sa sústreďujú do okolia mesta, mimo dosahu posudzovanej stavby. Pôvodná poľnohospodárska funkcia lokalita bola postupujúcou výstavbou úplne potlačená.

Lesohospodárske aktivity do riešeného územia nezasahujú.

3.5 DOPRAVA

V skúmanom území sa nachádzajú nasledovné druhy dopravy:

Automobilová doprava

- cesta I/64 Prievidza – Žilina zabezpečujúca prepojenie hornej Nitry so Žilinou. V súčasnosti sa buduje v jej koridore diaľničný privádzač.

- obvodová komunikácia zabezpečujúca prístup k objektom bývania a vybavenosti na sídlisku Solinky a umožňujúca napojenie riešeného areálu

Železničná doprava

- územím prechádza jednokoľajná železničná trať Žilina – Rajec. Vo výhľade sa uvažuje so železničnou zástavkou Žilina – Solinky

Cyklistická doprava

- územím prechádza hlavná cyklistická magistrála Žilina - Rajec

Pešia doprava

- pešie komunikácie sú vedené súbežne s obslužnými komunikáciami. Vo výhľade je uvažované s predĺžením samostatného pešieho ťahu zo sídliska Solinky smerom južným na Bytčicu.

3.6 REKREAČIA A CESTOVNÝ RUCH

Rekreačné priestory v kontakte s riešeným územím:

- lesopark Chrasť (66 ha) s vybudovanou sieťou spevnených chodníkov a inštalovaným "dreveným programom" pre detské hry a oddych.

ÚPN-SÚ Žilina navrhuje na Solinkách nové športovo-rekreačné zariadenie – areál voľného času, pre ktorý je vypracovaná ÚPD Solinky - Chrasť. V areáli voľného času sa počíta so zariadeniami športovej vybavenosti (ihriská, plochy pre zimné športy, plavecký areál s možnosťou využitia termálnych prameňov), ako aj s kultúrnymi zariadeniami a zariadeniami občianskej vybavenosti.

- rekreačný priestor Bytčica - Rajčianka – s možnosťou letného pobytu pri vode a rybolovom

S rekreačnou vybavenosťou súvisí aj budovanie cykloturistických trás. V nadväznosti na riešené územie sú navrhnuté cyklistické trasy smerom do Rajeckej doliny, Lietavy, Rosiny. Z hľadiska krátkodobej rekreácie má význam aj hlavná pešia trasa, spájajúca sídlisko Solinky a Bytčicu, ktorá je využívaná obyvateľmi sídliska na výlety a prechádzky do okolia.

3.7 KULTÚRNOHISTORICKÉ HODNOTY A ARCHEOLOGICKÉ LOKALITY ÚZEMIA

V okolí posudzovanej lokality nenachádzajú žiadne hodnoty kultúrnohistorickej alebo archeologickej povahy.

4 SÚČASNÝ STAV KVALITY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

4.1 OVZDUŠIE

V Žilinskej kotline sú nevhodné rozptylové podmienky emisií charakterizované podľa údajov poskytnutých SHMÚ Bratislava veľkou početnosťou stavov bezvetria a malých rýchlostí vetra do 2 m/s. Celková ventilovanosť Žilinskej kotliny je podľa hodnotenia

SHMÚ slabá. Slabé prevetrávanie je znásobované častými inverznými stavmi atmosféry, ktoré zabraňujú rozptylu emisií škodlivých látok vo vyšších vrstvách atmosféry a tieto sú vtedy koncentrované v prízemnej vrstve ovzdušia. Inverzie sa vyskytujú hlavne vo večerných a nočných hodinách najmä na jeseň a v zime.

V okrese Žilina bolo v r. 2002 evidovaných v činnosti 11 veľkých a 295 stredných zdrojov znečisťovania ovzdušia. Spolu s malými a mobilnými zdrojmi vypustili 1 012 ton tuhých častíc (TČ), 2 309 ton oxidu siričitého (SO₂), 2 406 ton oxidov dusíka (NO_x), 11 226 t oxidu uhoľnatého a 1 331 t prchavých organických látok (POL). Možno tu spomenúť i emisie chlórovaných uhľovodíkov - tých bolo priznaných necelých 19 t, amoniaku uniklo 78 t (údaje Krajského úradu v Žiline).

V prepočte na 1 km² žilinského okresu to odpovedá 1,2 t tuhých látok, vypustených v tomto území do ovzdušia v r. 2002, 2,8 t SO₂, 3,0 t NO_x, 14 t CO a 1,6 t POL. V prepočte na 1 obyvateľa tohto územia to v r. 2002 činilo: 6,5 kg tuhých látok, 15 kg SO₂, 15 kg NO_x, 72 kg CO a 8,5 kg POL.

V roku 2002 sa ďalej dostalo do ovzdušia žilinského okresu z tunajších energetických zdrojov 80 kg kadmia, 100 kg ortuti, 400 kg olova (a ďalších 60 kg z cestnej dopravy), 600 kg arzenu, 700 kg niklu, 1,4 t mangánu, 4 t zinku, 37 t fluóru a viac ako 70 t chlóru.

Tab.10 Produkcia emisií zo stacionárnych zdrojov v okrese Žilina (v t/rok)

Emitovaná látka	rok 2003	rok 2005
NO _x	780,448	663,714
SO ₂	1 745,174	1 599,695
CO	5 659,990	3 312,154
TZL	354,662	235,693

V okrese Žilina bol v r. 2002 1 veľký energetický zdroj - Tepláreň Žilina. Jej súčasťou je 7 kotlov, každý s výkonom nad 50 MW. Stredných energetických zdrojov tu bolo v činnosti 187. V nasledujúcej tabuľke sú uvedené energetické zdroje s najvyšším množstvom emisií hlavných znečisťujúcich látok v okrese Žilina v roku 2002.

Tab.11 Energetické zdroje najviac znečisťujúce ovzdušie v okrese Žilina v r. 2002

Prevádzkovatelia energetických zdrojov	Inšt. príkon [MW]	Emisie [t]				Palivo
		TČ	SO ₂	NO _x	CO	
Žilinská teplárenská	567	194	1 760	702	141	HU+ZP
Drevomax Rajecské Teplice	3,3	7,0	-	2,8	15	drevo
Drevoindustria Mechanik Žilina	3,9	3,0	12	2,0	4,1	HU
BINEKO Rajec	2,4	2,4	-	3,2	17	drevo
VINUTA Rajec	5,0	1,8	9,8	1,1	2,3	HU
ZŠ Terchová - Struháreň	1,4	1,7	2,4	0,6	8,7	HU
Váhostav, závod 06 Horný Hričov	10,3	1,0	6,3	1,2	2,5	HU
ZŠ Brodno	0,99	1,5	1,8	0,4	6,2	HU
Bytterm Žilina, kot. Považ. Chlmec	0,52	1,5	1,9	0,2	3,7	HU
PHS Žilina	0,93	2,2	2,0	0,4	0,7	HU

TČ - tuhé častice, HU - hnedé uhlie, ZP - zemný plyn

Teba dodať, že Tepláreň Žilina vypustila v r. 2002 aj 15 t organických látok, ZŠ Terchová - Struháreň a ZŠ Brodno vypustili týchto látok každá vyše 1 t.

V okrese Žilina bolo v roku 2002 evidovaných 10 veľkých technologických zdrojov znečisťovania ovzdušia, z nich 2 (výroba kyseliny sírovej a výroba PMMA granulátu) v areáli bývalých Považských chemických závodov, š.p. Prehľad emisií hlavných znečisťujúcich látok z týchto zdrojov, udaných ich prevádzkovateľmi, je v nasledujúcej tabuľke.

Tab.12 Veľké technologické zdroje znečisťovania ovzdušia v okrese Žilina v r. 2001

Prevádzkovateľ zdroja, zdroj	emisie [t]					
	TČ	SO ₂	NO _x	CO	org. C	NH ₃
Dolvap Varín – výroba vápna	175	11,0	17	4906	-	-
Farma HYZA – veľkochov hydiny Mojšova Lúčka	0,0	0,0	0,3	0,1	0,0	19
Slovnaft Horný Hričov – distribučný sklad	-	-	-	-	11,7	-
Aquachemia Žilina -výroba kyseliny sírovej	0,0	14	0,1	0,0	0,0	0,1
Farma HYZA – veľkochov hydiny Strečno	0,0	0,0	0,5	0,2	0,0	11
Barlo Plastics Slovakia Žilina – výroba polymérov	0,0	0,0	0,1	0,6	1,6	-
FATRAL Žilina-Vranie, výroba dreveného uhlia	0,0	-	0,1	3,5	0,0	-
Doprastav Žilina-obaľovňa bitúmen. zmesí Višňové	0,0	0,0	0,8	1,4	0,0	-
Veterinárny asanačný podnik Žilina-Mojšova Lúčka	-	-	-	-	-	-
HYZA Žilina – bitúnok	-	-	-	-	-	-

TČ – tuhé častice, org. C – organický uhlík (vyjadrenie emisií organických látok)

Stredných technologických zdrojov bolo v r. 2002 v okrese Žilina 110. Najvýznamnejším znečisťovateľom ovzdušia spomedzi nich bola s.r.o. Aquachemia Žilina, ktorá prevzala hlavné chemické výroby po bývalých Považských chemických závodoch, š.p., avšak podľa novej právnej úpravy, ktorá začala platiť v r. 2000, boli chemické výroby v jej pôsobnosti preradené spomedzi veľkých zdrojov medzi stredné zdroje (okrem výroby kyseliny sírovej).

V tabuľke č. 13 sú uvedené stredné technologické zdroje s najvyšším množstvom emisií hlavných znečisťujúcich látok v okrese Žilina v roku 2002.

Tab.13 Stredné technologické zdroje najviac znečisťujúce ovzdušie v okrese Žilina v r. 2002

Zdroj	Emisie [t]						
	TČ	SO ₂	NO _x	CO	org C	NH ₃	TCE
Aquachemia Žilina -výroba hydroxylamíndisulfónanu	-	19	317	-	-	0,7	-
SeVaK Horný Hričov - čistiareň odpadových vôd	0,1	0,0	1,4	0,5	20	7,4	-
KLF-ZVL Omnia Žilina	0,0	0,0	0,2	0,1	0,0	-	8,9
Dolvap Varín – úprava vápenca	17	-	-	-	-	-	-
Cementáreň L. Lúčka – výroba mletých vápencov	3,6	2,4	6,5	36	0,1	-	-
Dolkam Šuja – výroba dreveného dolomitu	10,6	-	-	-	-	-	-
Aquachemia Žilina -výroba kaprolaktámu	-	0,4	1,2	-	0,6	0,0	3,4
Považan Žilina – výroba krmív	7,0	0,0	0,3	0,1	0,0	-	-
TENTO Žilina – výroba hygienického papiera	0,5	0,1	11	3,6	0,5	-	-
Barlo Plastics Slovakia Žilina - spracovanie plastov	-	-	-	-	4,4	-	-

org. C - organický uhlík (vyjadruje emisie organických látok), NH₃ - amoniak, TCE - trichlóretylén

Malých energetických zdrojov znečisťovania ovzdušia bolo v okrese Žilina v r. 2002 vyše 23 000 a mobilných zdrojov asi 50 000.

Oproti predchádzajúcemu obdobiu sa v roku 2002 zaznamenal mierny pokles emisií tuhých častíc, čo bolo spôsobené najmä využívaním kotlov s kvalitnejšími odlučovacími zariadeniami v Teplárni Žilina, mierny pokles emisií oxidu siričitého a mierny nárast emisií oxidov dusíka (k čomu prispela hlavne automobilová doprava).

V zmysle § 9 zákona č. 478/2002 Z.z. o ochrane ovzdušia v znení neskorších predpisov je územie mesta Žilina zaradené medzi oblasti riadenia kvality ovzdušia pre znečisťujúcu látku tuhé častice PM₁₀.

4.2 HLUK

Zdrojom hluku v posudzovanom území je predovšetkým automobilová doprava na Obvodovej ulici, ktorá je hlavnou obslužnou komunikáciou rozrastajúcej sa občianskej vybavenosti v južnej časti sídliska Solinky. Na základe dopravnej intenzity bol v rámci hlukovej štúdie (príloha č.1) vykonaný modelový výpočet ekvivalentnej hladiny akustického tlaku v piatich výpočtových referenčných bodoch na Obvodovej ul. a ul. Pod Hliniskom. S výnimkou výpočtového bodu P5 (ul. Pod Hliniskom) boli vypočítané hodnoty mierne prekračujúce, resp. atakujúce limitnú hodnotu 60 dB(A).

4.3 POVRCHOVÉ VODY

Pre sledovanie kvality povrchových vôd v území je zriadených (SHMÚ Bratislava) niekoľko miest odberov pre vyhodnotenie tried čistoty podľa jednotlivých ukazovateľov.

Rajčianka – Žilina, riečny km 1,5

Tab.14 Kvalita povrchových vôd Rajčianky vo vybraných profiloch

Profil	Ukazovatele podľa STN 75 7221				
	A	B	C	D	E
riečka Rajčianka					
Žilina	III	II	II	III	V

Vysvetlivky : A - ukazovatele kyslíkového režimu
 B - základné chemické ukazovatele
 C - doplňujúce chemické ukazovatele
 D - ťažké kovy
 E - biologické a mikrobiologické ukazovatele
 I - najnižší stupeň znečistenia
 V - najvyšší stupeň znečistenia

4.4 PODZEMNÉ VODY

Kvalita podzemných vôd v posudzovanej lokalite nebola skúmaná. Vzhľadom na súčasný charakter využitia lokality nie je predpoklad významnej kontaminácie vôd. Je pravdepodobné zníženie kvality podzemných vôd v dôsledku poľnohospodárskej činnosti.

4.5 PÔDY

Prieskumy znečistenia pôd v záujmovom území neboli vykonané. Vzhľadom na charakter doterajšej činnosti sa výrazná kontaminácia pôd škodlivými látkami neočakáva.

V záujmovom území nie sú zaznamenané územia ohrozené eróziou.

4.6 RASTLINSTVO A ŽIVOČÍŠTVO

Už sám charakter riešeného územia, hustota osídlenia, poľnohospodárske využitie územia, existencia dopravných trás a iné prejavy antropogénnych prejavov a aktivít nedávajú predpoklad existencie územne kvalitnej bioty. Rastlinstvo i živočíšstvo je vytlačené do miest s menšou degradáciou pôvodných biotopov, resp. do lokálnych

zachovalých biotopov - refúgií. Celkovo môžeme konštatovať, že kvalita bioty v záujmovom území je nízka, zvýšená diverzita je v okolí hydrického biokoridoru Všívaku a v lokalite Chrást.

4.7 ZDRAVOTNÝ STAV OBYVATEĽSTVA A CELKOVÁ KVALITA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA PRE ČLOVEKA

V roku 1996 bola v Žilinskom kraji hrubá miera úmrtnosti 8,6 ‰ a celoslovenský priemer mal hodnotu 9,5 ‰, čím sa Žilinský kraj radil na druhé miesto s najnižšou úmrtnosťou v rámci SR. Z tabuľky dolu je vidieť, že úmrtnosť v Žilinskom kraji v roku 2000 v porovnaní s rokom 1996 vzrástla. V porovnaní danej situácie (i napriek nárastu úmrtí) s inými kraji a SR si opätovne Žilinský kraj udržiava druhé miesto s najnižšou úmrtnosťou. Situácia v okrese Žilina zodpovedá krajskému priemeru. V samotnom meste Žilina bola hrubá miera úmrtnosti v r. 2000 priaznivejšia ako v okrese i kraji.

Tab.15 Úmrtnosť obyvateľstva rok 2000 (hrubá miera úmrtnosti na 1000 obyvateľov)

Územie	2000	
	Počet zomretých	Úmrtnosť v ‰
Žilina - okres	1 424	9,2
Žilina - mesto	708	8,2

Zdroj: Bilancia pohybu obyvateľstva v SR. ŠÚ SR, Bratislava 2000.

Príčiny úmrtnosti sú rôzneho charakteru. Prvou príčinou sú zlé životné a pracovné podmienky. Na úroveň úmrtnosti vplyva nielen vekové zloženie obyvateľstva, ale aj úmrtnosť podľa pohlavia a veku v kombinácii s príčinami úmrtí.

Závažnejším problémom je vysoká úmrtnosť na jednotlivé druhy ochorení podľa veku. Ide pritom hlavne o srdcovocievne ochorenia a nádory, ako aj choroby dýchacej sústavy, ktoré spôsobujú 76 % všetkých úmrtí. Ďalšími skupinami v poradí najčastejších príčin úmrtí sú poranenia, otravy a niektoré iné následky vonkajších príčin. Tieto skupiny príčin smrti spolu predstavujú takmer 90 % všetkých úmrtí.

Tab.16 Úmrtnosť obyvateľstva podľa vybraných chorôb r. 2000 (na 100 000 obyvateľov)

Príčina úmrtia	Žilina kraj	SR
Choroby obehovej sústavy	978,4	1 103,9
Nádorové ochorenie	423,7	454,4
Choroby dýchacieho ústrojenstva	134,3	110,9
Choroby tráviacej sústavy	89,3	100,2
Choroby žliaz s vnút. vylučovaním	20,8	30,5

Zdroj: Zdravotnícka ročenka SR. UZIŠ Bratislava, r.2001

Z údajov v tabuľke je zrejmé, že situácia v Žilinskom kraji je nepriaznivejšia ako je priemer za SR len v prípade počtu úmrtí v dôsledku ochorení dýchacieho ústrojenstva. Aj keď porovnávané hodnoty u ostatných vybraných ochorení neprekračujú priemer za SR, situáciu nemôžeme hodnotiť ako priaznivú ani u ďalších ochorení, najmä nádorových, kde samotný okres Žilina v predošlých rokoch, prevyšoval počtom úmrtí na toto ochorenie, okolité okresy i priemer za SR.

Tab.17 Úmrtnosť obyvateľstva podľa vybraných chorôb r. 1995 (na 100 000 obyvateľov)

Okres	choroby dýchacej sústavy	nádorové ochorenia
-------	--------------------------	--------------------

Trenčín	44,65	178,60
Považská Bystrica	81,92	179,98
Žilina	67,42	213,06
Prievidza	41,10	185,65
SR	67,92	206,48

Zdroj: Zdravotnícka ročenka SR, r.1996

Z charakteristiky zdrojov znečistenia životného prostredia, uvedenej v predchádzajúcich kapitolách vyplýva, že na zdravotný stav obyvateľstva dotknutej oblasti môže vplývať výraznejšie kvalita ovzdušia. Celková kvalita životného prostredia pre človeka je však súhrnom kvalít jeho jednotlivých zložiek. Priamy vplyv životného prostredia na zdravotný stav obyvateľstva je ťažko hodnotiť aj vzhľadom na to, že príčinnosť chorôb je multifaktoriálna a výrazný podiel na chorobnosti má aj životný štýl, genetické faktory, úroveň zdravotníctva. Taktiež v súčasnosti dostupné údaje neumožňujú dostatočne kvantitatívne určiť podiel kontaminácie životného prostredia na vývoji zdravotného stavu. Vplyv životného prostredia sa odhaduje na 15-20 %.